

Васильчук І. П.
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра фінансів, податків і страхової справи,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ»,
Кривий Ріг, Україна
vasylchuk-irina@rambler.ru

Сталий розвиток як нова стратегія комерційних банків

Анотація

За результатами дослідження доведено необхідність розгляду розбудови банківського сектору на засадах сталого розвитку у двох площинах: банки як об'єкти глобального процесу поширення парадигми сталого розвитку та банки як суб'єкти процесу імплементації принципів і критеріїв корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) і сталого розвитку в банківську діяльність.

Запропоновано групування наукових підходів щодо ролі банків у поширенні парадигми сталого розвитку: нейтральна позиція банків, активна позиція банків, компромісний підхід. Надано структурно-логічну схему представлення зовнішньої та внутрішньої перспектив імплементації принципів і критеріїв КСВ і сталого розвитку в політику та діяльність банків як системи з ресурсами на вході та результатами на виході (для банків і для корпорацій як позичальників).

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність; сталий розвиток; комерційний банк; кредитний механізм; відповідальне кредитування; фінансування сталого розвитку.

Irina Vasylchuk

PhD (Economics), Associate Professor, Kryvyi Rih Economical Institute of Kryvyi Rih National University
11 22nd Party Congress Str., Kryvyi Rih, 50027, Dnipropetrovsk region, Ukraine

Sustainable development as a new strategy for commercial banks

Abstract

Introduction. The relationship between sustainability and the banking sector has evolved through applications of this concept leading to operational reforms, which has become one of the dominant themes in business over the last few years.

Purpose. The purpose of this article is to improve the theoretical and methodological principles of bank management in the context of sustainable development.

Methods. The research is based on the dialectical approach and system approach that are used to study changes and trends in the bank management in the context of sustainable development. The article also utilises other scientific methods such as comparison, analysis, synthesis and scientific abstraction.

Results. There exist two points of view: according to the first one, banks are the *objects* in the global process of sustainable development paradigm dissemination; and according to the second one, banks are the *agents* of implementation of the principles and criteria of corporate social responsibility and sustainable development in the banking sector. We have divided scientific approaches to the role of banks in the dissemination of the sustainable development paradigm into three groups: the neutral position, the active position and the approach based on a compromise between both.

Conclusions. The results suggest that corporate social responsibility can significantly impact on banks' and corporations' borrowing activities within credit risk assessment and management.

Keywords: Corporate Social Responsibility; Sustainable Development; Commercial Bank; Credit mechanism; Responsible Lending; Sustainable Financing

JEL Classification: G21; G32; O16; M14

Васильчук И. П.

кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов, налогов и страхового дела,
Криворожский экономический институт ГВУЗ «КНУ», Кривой Рог, Украина

Устойчивое развитие как новая стратегия коммерческих банков

Аннотация

Эволюцию банковского сектора на принципах устойчивого развития следует рассматривать проблему в двух плоскостях: банки как объекты глобального процесса распространения парадигмы устойчивого развития, а также как субъекты процесса имплементации принципов и критериев корпоративной социальной ответственности (КСО) и устойчивого развития в банковской деятельности.

Предложена группировка научных подходов к роли банков в распространении парадигмы устойчивого развития: нейтральная позиция банков, активная позиция банков, компромиссный подход. Предложено структурно-логическую схему представления внешней и внутренней перспектив имплементации принципов и критериев КСО и устойчивого развития в политику и деятельность банков как системы с ресурсами на входе и результатами на выходе (для банков и для корпорацій как заемщиков).

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность; устойчивое развитие; коммерческий банк; кредитный механизм; ответственное кредитование; финансирование устойчивого развития

1. Постановка проблеми. Банки відіграють важливу роль у відтворювальному процесі та економічному розвитку, слугуючи фінансовими посередниками в розподілі кредитних фінансових потоків та спрямуванні їх від кредиторів до позичальників, а надійність і стійкість банківської системи в цілому створює позитивні екстерналиї для бізнесу та суспільства. На важливій ролі банків у сприянні поширенню парадигми сталого розвитку та примусу до відповідальної поведінки бізнесу наголошують К. Менз (Menz, 2010) [1], Н. Аттіг та ін. (Attig et al., 2013) [2], стверджуючи, що кредитний ринок спричиняє більший тиск на корпорації щодо впровадження практик із КСВ, ніж ринок цінних паперів. Вважаємо, що таке твердження є справедливим для фінансових ринків з банкоцентричною моделлю, якою є вітчизняна модель фінансового ринку. Саме банківські установи, по суті будучи основними поставачальниками фінансового капіталу для переважної більшості вітчизняних корпорацій, через *механізм кредитування* мають суттєвий вплив на корпоративну поведінку та стратегію.

2. Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемам функціонування банківської системи, банківського менеджменту та проведення банківських операцій, зокрема кредитних, присвячені численні дослідження провідних вітчизняних і закордонних науковців. Серед вітчизняних вчених, які внесли суттєвий вклад у вирішення зазначених проблем, слід назвати М. Д. Алексеєнко, О. Д. Вовчак, А. М. Герасимовича, І. С. Гуцала, О. В. Дзюбюка, І. Б. Іваківа, А. М. Мороза, Л. О. Примостку, Н. П. Шульгу [3–10] та багатьох інших дослідників. У сукупності теоретико-методологічні та методичні напрацювання вчених складають основу сучасного менеджменту в банках. Водночас залишаються недостатньо дослідженими питання імплементації принципів сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у політику та стратегію вітчизняних комерційних банків, не розглядаються проблеми інкорпорації чинників сталого розвитку в процес прийняття кредитних рішень, недостатня увага приділяється узагальненню науково-теоретичних підходів та оцінці «кращих практик» імплементації КСВ вітчизняними та закордонними банками.

3. Мета статті – вдосконалення теоретико-методологічного забезпечення менеджменту банківської діяльності в умовах сталого розвитку.

4. Основні матеріали дослідження. Дослідження розбудови банківського сектору на засадах сталого розвитку, на наше переконання, має розглядати проблему принаймні у двох площинах: *банки як об'єкти* глобального процесу поширення парадигми сталого розвитку (зовнішня перспектива) та *банки як суб'єкти* процесу імплементації принципів та критеріїв КСВ і сталого розвитку в банківську діяльність (внутрішня перспектива). Перший аспект передбачає дослідження питань щодо інкорпорування банками принципів сталого розвитку у власну місію та стратегію та прийняття відповідальної поведінки як імперативу. Другий аспект стосується розгляду ролі банків як активних суб'єктів процесу поширення парадигми сталого розвитку, що проявляється у впровадженні принципів КСВ і сталого розвитку безпосередньо в банківські операції. Втім, обидва аспекти пов'язані між собою та мають розглядатися у взаємозв'язку й взаємообумовленості.

Дослідження банків у якості об'єктів процесу передбачає вивчення як мотивів політики банків щодо впровадження КСВ, так і зв'язку цієї політики з фінансовою результативністю та витратами банків. При обґрунтуванні вибору політики слід враховувати той факт, що фінансові установи, зокрема банки, відносяться до «чистого» сектору економіки, оскільки їхня діяльність безпосередньо не пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Банківські продукти як результати діяльності також мають екологічно-нейтральний слід і не підпадають під категорію етично-сумнівних. Виходячи з цих аргументів банки не повинні значно перейматися проблемами сталого розвитку при здійсненні своєї діяльності та не зобов'язані ґрунтувати свою місію і політику на принципах сталого роз-

витку, насамперед, щодо захисту навколишнього середовища. На противагу цим твердженням слід аргументувати, що банки також можуть здійснювати внесок у екологічну складову сталого розвитку за рахунок активної позиції щодо впровадження екологічних технологій і підходів, спрямованих на збереження ресурсів і довкілля, зокрема програм «зелений офіс». На додаток до цих аргументів слід зазначити наступне: по-перше, банківська установа переважно є корпоративним підприємством, що здійснює підприємницьку діяльність. Існування банку як організації із корпоративним устроєм залежить від відносин з акціонерами, що актуалізує важливість чинника належного корпоративного управління. Для банку як економічного агента та організації, що здійснює комерційну діяльність, актуалізується чинник економічної складової сталого розвитку; по-друге, банк є соціальним інститутом, що передбачає соціальні відносини як у внутрішньому середовищі банку, так і відносини із зовнішнім оточенням – соціумом. Банк як бізнесова установа підпадає під тиск соціуму щодо відповідальності бізнесу перед суспільством. Тому в його діяльності актуалізуються ендегенні та екзогенні чинники соціальної складової сталого розвитку; по-третє, функціонування банківської установи залежить від усталеності відносин із різноманітними зацікавленими особами, тому в управлінні банками має бути інкорпоровано стейкхолдерський підхід, який складає теоретичне підґрунтя концепції КСВ і сталого розвитку; по-четверте, від надійності і безпеки банківської системи залежить стабільність економіки країни та добробут населення. Зокрема, банківські активи формуються переважно за рахунок залучення депозитів, а не акціонерного капіталу. Тому, використовуючи значні за обсягами ресурси населення, банки зобов'язані забезпечувати прозорість своєї діяльності й надавати інформацію суспільству та місцевій громаді в місцях присутності. Крім того, коли банки знаходяться в тяжкому становищі, уряд здійснює рефінансування або націоналізацію за рахунок платників податків, що зумовлює підвищені вимоги до етичної поведінки й відповідальності банків. В термінах контрактної теорії можна стверджувати, що має місце імпліцитний контракт між банківською системою (уособлений у банківських установах) та суспільством, в якому відображаються підвищені очікування та вимоги з боку суспільства. Позитивним наслідком реалізації такого контракту має стати: зростання довіри до банків – як вигода для банків та стабільність і безпека економіки – як вигода для суспільства; по-п'яте, будучи провайдером грошей і фінансового капіталу, без яких не може функціонувати економіка та відбуватися її розвиток, банкам іманентно притаманна *функція примусу до змін*, а тому вони можуть і повинні бути модераторами позитивних змін у всіх напрямках сталого розвитку. У цьому аспекті А. Госс та Г. Робертс (Goss, Roberts, 2011) розглядають банки як «квазі-інсайдерів» корпорацій [11, 1794].

Зовнішня перспектива розгляду розбудови банківського сектору на засадах сталого розвитку тісно пов'язана з внутрішньою перспективою. Так, у академічній літературі активно дискутуються питання щодо ролі банків як *суб'єктів* процесу сприяння сталому розвитку та важливості інтеграції принципів КСВ у операційну банківську діяльність. Проведений аналіз фахових публікацій дозволяє поділити наукові підходи щодо ролі банків на три групи: 1) нейтральна позиція банків; 2) активна позиція банків; 3) компромісний підхід.

Прихильники нейтральної позиції припускають, що банки є соціально нейтральними та піклуються виключно про погашення кредиту (Goss, Roberts, 2011) [11]. За такого підходу менеджмент банків повинен виконувати свої фідучіарні зобов'язання перед бенефіціарами щодо максимізації фінансових вигод і не враховувати аспекти відповідальної поведінки корпорацій-позичальників при кредитуванні. Цей підхід ґрунтується на позиції М. Фрідмена та його прихильників і передбачає лише економічну відповідальність відповідно до моделі Керролла. Їхні опоненти (Weber et al., 2008, 2010; Zeidan et al., 2015) обстоюють ідею активної ролі банків у просуванні принципів стало-

го розвитку при здійсненні банківських операцій. О. Вебер зі співавторами [12] розглядають концепцію сталого розвитку в контексті здатності її генерувати майбутні фінансові результати й пропонують включати критерії сталого розвитку в моделі оцінки кредитного ризику. Підтримуючи цю позицію, Р. Зідан зі співавторами (Zeidan et al., 2015) також доводять необхідність включати розгляд чинників сталого розвитку у систему оцінювання кредитного ризику в комерційній банківській практиці й пропонують відповідну модель (Sustainability Credit Score System) [13]. На нашу думку, активна позиція банків, по-перше, є підтвердженням дискреційної КСВ (за Керроллом); по-друге, узгоджується з ідеєю спільної солідарної відповідальності з корпораціями за розбудову сталого розвитку, що надає підтвердження справедливості тези (див. [14]) щодо побудови моделі фінансових відносин на принципах колаборації. Компромісний підхід до ролі банків у імplementації сталого розвитку ґрунтується на ситуаційно залежній моделі та ситуаційному підході до управління організацією, який не передбачає систематичного застосування у банківській практиці та прийнятті рішень. Зокрема, Л. Гуляєва, досліджуючи стан впровадження принципів сталого розвитку у банківському секторі України, виділяє «реагуючий» і «стратегічний» підхід до КСВ згідно ідей Фредеріка і Вуд. За її висновками вітчизняні банки застосовують переважно «реагуючий» підхід до КСВ, «коли фінансовий інститут, забезпечуючи певні вигоди для зацікавлених сторін, сам зазнає втрат» [15, 63]. Виділений нами компромісний підхід в певній мірі схожий з наданим Л. Гуляєвою трактуванням підходу «реагуючої» КСВ в частині «характеру ситуативної реакції на події у зовнішньому середовищі» [15, 63]. З метою вдосконалення методологічних і методичних засад дослідження пропонується структурно-логічна схема представлення зовнішньої та внутрішньої перспектив імplementації принципів і критеріїв КСВ і сталого розвитку в політику і діяльність банків як системи з ресурсами на вході та результатами на виході (для банків

і для корпорацій) (рис. 1). Вищерозглянуті підходи узгоджується з нормативною аргументацією щодо КСВ – «банки повинні» чи «банки не повинні» дотримуватися відповідальної поведінки та слугують підтвердженням поширення інструментальної аргументації на захист концепції КСВ і сталого розвитку. Крім того, на нашу думку, щодо політики й поведінки банків, на відміну від нефінансових корпорацій, більш коректно вести мову про імplementацію принципів КСВ, а щодо їхніх операцій – про підтримку сталого розвитку через примус клієнтів у процесі кредитування різних проектів, зокрема екологічних і соціальних.

На підставі вищевикладеного та проведеного теоретичного аналізу можна зробити наступні висновки та узагальнення:

1. Аналіз спільних та відмінних рис процесів відповідального інвестування й кредитування дозволяє стверджувати, що комерційні банки при здійсненні своїх операцій мають такі ж проблемами, що й інвестиційні фінансові посередники, тому на них можуть поширюватися особливості процесу соціально-відповідального інвестування.

2. Кредитні операції банків в контексті інкорпорації критеріїв сталого розвитку мають свої відмінності. Так, з позиції кредиторів, на відміну від інвесторів, чинник корпоративного управління корпорації-позичальника має менше значення з огляду на особливості боргового контракту та рівня захищеності інтересів кредиторів. У той же час акціонери є більш залежними від стану корпоративного управління, оскільки по-перше, визнаючі наявність конфлікту «принципал-агент», на подолання якого і спрямоване корпоративне управління; по-друге, акціонери є претендентами на залишковий дохід, інтереси яких задовольняються в останню чергу після сплати всіх зобов'язань перед різного роду кредиторами; по-третє, будучи власниками, вони беруть участь в управлінні корпорацією та можуть визначати її політику через активну участь у прийнятті рішень під час голосування на загальних зборах. Тому належне корпоративне управління має суттєве значення як критерій прийняття інвестиційних рішень, на відміну від кредитних рішень.

3. У процес прийняття кредитних рішень мають бути інкорпоровані чинники сталого розвитку в інтерпретації СЕЕ (соціальні, екологічні, етичні) з огляду їхнього впливу на репутацію банку.

4. В контексті банківського кредитування слід використовувати поняття «відповідальне кредитування» за аналогією із поняттям відповідального інвестування з огляду на особливості боргової угоди (переважно фіксована процентна ставка та використання філософії зниження ризиків, а не максимізації дохідності) на відміну від поняття «стале інвестування» (див. [16]).

5. Теоретичний аналіз наслідків впливу політики комерційного банку щодо імplementації принципів КСВ на банківські ризики дозволяє висловити міркування, що, на відміну від інших фінансових установ і нефінансових корпорацій, для банків така ситуація найбільш позначається на двох видах ризиків – кредитному та репутаційному. У низці емпіричних досліджень (Weber et al., 2010; Goss, Roberts (2011); Attig et al., 2013) доведено, що в разі кредитування позичальників, діяльність яких підпадає під категорію етично-сумнівних чи екологічно-небезпечних, банки наражаються на підвищений кредитний і репутаційний ризик, оскільки: 1) боржник може бути втягнутий у судові розгляди та нести додаткові непередбачувані витрати (штрафні санкції, відшкодування нанесених збитків тощо), що призведе

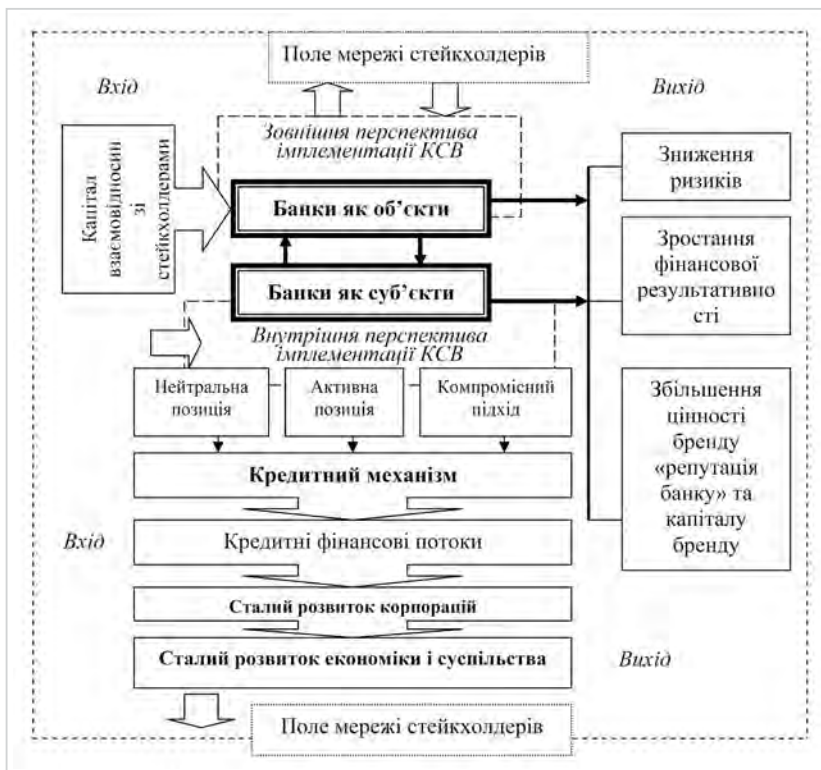

Рис. 1: Зовнішня та внутрішня перспектива імplementації принципів і критеріїв КСВ і сталого розвитку у політику й діяльність банків
Fig. 1: Internal and external prospect of corporate social responsibility and sustainable development principles and criteria implementation to the banks' policies and activities

Джерело: Складено автором
Source: Developed by the author

до зменшення фінансових можливостей оплати боргу й до зростання кредитного ризику; 2) погана репутація позичальника негативно відбивається на репутації кредитора, якого починають асоціювати як співучасника неетичних або екологічно-шкідливих проєктів, що надає фінансування всупереч етичним нормам і цінностям стейкхолдерів; 3) активна участь банків у КСВ і фінансування корпорацій, які розвивають проєкти у напрямках сталого розвитку створює позитивний імідж банку. Це може відбитися на отриманні більших комісійних від операцій, що пояснюється ефектом почуття співпричетності клієнтів до «гарних справ». З вищевикладеного витікає два можливих варіантів поведінки комерційних банків: 1) відмова від кредитування корпорацій з «поганим» екологічним чи соціальним профілем; 2) стягнення вищої плати за наданий капітал (вищий кредитний спред) з метою компенсації підвищеного репутаційного ризику, на який наражається банк.

Таким чином, банки, які піклуються про свої репутаційні ризики, приймають політику КСВ, проводять власну діяльність на принципах КСВ та інкорпують критерії сталого розвитку в процес прийняття кредитних рішень. Репутація банку як соціально-відповідальної корпорації розглядається в якості стратегічного конкурентної переваги, яку важко імітувати, в галузях з високим конкурентним тиском, що актуально для вітчизняного банківського сектору. Крім того, гарна репутація банку також позитивно впливає на задоволеність співробітників.

Література

- Menz K. M. Corporate social responsibility: Is it rewarded by the corporate bond market? A critical note / K. M. Menz // *Journal of Business Ethics*. – 2010. – Volume 96. – P. 117–134.
- Corporate Social Responsibility and Credit Ratings / N. Attig, S. El Ghoul, O. Guedhami, J. Suh // *Journal of Business Ethics*. – 2013. – Volume 117. – P. 679–694
- Аналіз банківської діяльності [підручник] / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2010. – 599 с.
- Банківські операції [підручник] / А. М. Мороз та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2010. – 384 с.
- Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа / О. Д. Вовчак та ін. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://uchebnikionline.com/bankovskoe-delo/kredit_i_bankivska_sprava_-_vovchak_od/html
- Гуцал І. Оцінка кредитоспроможності суб'єктів господарювання з урахуванням кредитного ризику / І. Гуцал // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – 2003. – №14. – С. 101–106.
- Дзюблук О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки [монографія] / О. В. Дзюблук. – К. : Поліграфкнига, 2000. – 512 с.
- Івасів І. Б. Управління вартістю банку [монографія] / І. Б. Івасів. – К. : КНЕУ, 2008. – 288 с.
- Оцінка вартості банку [навч. посіб.] / Н. П. Шульга, А. М. Арістова, Л. В. Недеря [та ін.]; за наук.ред. Н. П. Шульги. – К. : Київ. Нац. торг.-екон. Ун-т, 2012. – 196 с.
- Примостка Л. О. Сучасний стан та тенденції банківського кредитування / Л. О. Примостка // *Фінанси, облік і аудит*. – К. : КНЕУ, 2010. – № 15. – С.163–170.
- Goss A., Roberts G. S. The impact of corporate social responsibility on the cost of bank loans / A. Goss, G. S. Roberts // *Journal of Banking and Finance*. – 2011. – Volume 35 (7). – P. 1794–1810.
- Weber O., Fenchel M., Scholz R. Integration of environmental risks into the credit risk management process of European banks / O. Weber, M. Fenchel, R. Scholz // *Business Strategy and the Environment*. – 2008. – Volume 17. – P. 149–159.
- Zeidan R., Boechat C., Fleury A. Developing a Sustainability Credit Score System / R. Zeidan, C. Boechat, A. Fleury, *Journal of Business Ethics*. – 2015. – Volume 127. – P. 283–296.
- Васильчук І. П. Передумови соціалізації фінансів та принципи формування моделі фінансових відносин в умовах сталого розвитку / І. П. Васильчук // *Scientific Journal «ScienceRise»*, 2015. – № 2/3 (7). – С.14–19.
- Гуляєва Л. Впровадження принципів сталого розвитку у банківському секторі економіки України / Л. Гуляєва // *Економіка. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. – 2010. – № 119. – С. 63–67.
- Васильчук І. П. Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування / *Бізнес Інформ* : наук. журнал. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2015. – № 1. – С. 21–28.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015

References

- Menz, K. M. (2010). Corporate social responsibility: Is it rewarded by the corporate bond market? A critical note. *Journal of Business Ethics*, 96, 117-134.
- Attig, N., El Ghoul, S., Guedhami, O., & Suh, J. (2013). Corporate Social Responsibility and Credit Ratings. *Journal of Business Ethics*, 117, 679-694.
- Herasyimovych, A. M., Alexejenko, M. D., & Parasi-Verhunen, I. M. (2010). *Banking Analysis*. Kyiv: KNEU (in Ukr.).
- Moroz, A. M. (2010). *Banking*. Kyiv: KNEU (in Ukr.).
- Vovchak, O. D. *Credit and Banking*. Retrieved from http://uchebnikionline.com/bankovskoe-delo/kredit_i_bankivska_sprava_-_vovchak_od/html (in Ukr.)
- Hutsal, I. (2003). Credit rating entities considering the credit risk. *Naukovi zapysky Ternopils'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Ser. Ekonomika (The Scientific Issues of Ternopil National Pedagogical Volodymyr Hnatiuk University. Series: Economics)*, 14, 101-106 (in Ukr.).
- Dziubliuk, O. V. (2000). *Organization monetary relations of society in a market economy reform*. Kyiv: Polihrafknyha (in Ukr.).
- Ivasiv, I. B. (2008). *Value-Based Management in Bank*. Kyiv: KNEU (in Ukr.).
- Shulha, N. P., Aristova, A. M., & Nedera, L. V. *Evaluation of the bank value*. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics (in Ukr.).
- Prymostka, L. O. (2010). The current state and trends of bank lending. *Finansy, oblik i audit (Finance, Accounting and Audit)*, 15, 163-170 (in Ukr.).
- Goss, A., & Roberts, G. S. (2011). The impact of corporate social responsibility on the cost of bank loans. *Journal of Banking and Finance*, 35(7), 1794-1810. doi:10.1016/j.jbankfin.2010.12.002
- Weber, O., Fenchel, M., & Scholz, R. (2008). Integration of environmental risks into the credit risk management process of European banks. *Business Strategy and the Environment*, 17(3), 149-159. DOI: 10.1002/bse.507
- Zeidan, R., Boechat, C., & Fleury, A. (2015). Developing a Sustainability Credit Score System. *Journal of Business Ethics*, 127, 283-296
- Vasylychuk, I. P. (2015). Background socialisation of finance models and principles of financial relations in the context of sustainable development. *Scientific Journal «ScienceRise»*, 2-3(7), 14-19.
- Huljaeva, L. (2010). Implementation of sustainable development principles in the banking sector Ukraine. *Ekonomika. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenko (Herald of Taras Shevchenko Kyiv National University)*, 119, 63-67 (in Ukr.).
- Vasylychuk, I. P. (2015). Theoretical and methodological foundations and evolution of the concept of socially responsible investment. *Biznes Inform (Business Inform)*, 1, 21-28 (in Ukr.).

Received 20.11.2015